

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én
másfél íven és az egyleti tagoknak ingyen
küldetik meg.

Nem tagok egész évre 2 frttal fizet-
hetnek elő, féléves előfizetés el nem fo-
gadtatik.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az
Erdélyi Gazda

kiadó-hivatalához
czimzendők.

A hirdetési díjszabályzatról a kiadó hivatal ad
felvilágosítást.

Szerkesztő bizottság: elnök **Szabó József**; **Dr. Berde Aron**, **Br. Jósika Sámuel**, **Szabó Sámuel**, **Vörös Sándor**;
felelős szerkesztő: **Gamauf Vilmos**.

Az erdélyi gazdasági egyletnek és kivált állatkiállítási szakosztályának ismét nagy és fájdalmas
gyásza van:

Losonczy BÁRÓ BÁNFFY GYÖRGY,

egyletünk alapító tagja és állatkiállítási szakosztályunknak érdemes elnöke

életének 35-ik évében martius hó 31-én hosszas és súlyos szenvedés után Bécsben elhunyt

A boldogult társas köreinknek egyik vezérszereplője és újabb időben mint a közügyeknek is lelkes
előharczosa kivált állatkiállítási szakosztályunk élén volt hajlamainál és tehetségeinél fogva sikeres tevékenységre
hivatva, melynek azonban alig egy évi működés után örökre véget vetett a kegyetlen halál! Alig három év alatt
a nagynevű családnak öt tagja szállt sirba, — oly nagy veszteség, melyet még egy munkás hazafiakban gazda-
gabb ország is méltán fájlalna!

Béke az oly korán elhunynak nemes porain!

* * *

A családi gyászjelentés következőleg hangzik:

Már özvegy losonczy báró Bánffy Györgyné szül. bethleni gróf Bethlen Margit, gyermekei Judith és Zsuzsánna,
és az elhunyt mostoha fiai széki gróf Teleki Domokos és Géza; továbbá özv. báró Bánffy Albertné szül. Galanthai
gróf Eszterházy Ágnes, Ő cs. kir. Felsége a császárnő és királynő palotahölgye, mint édesanya és a testvérek:
báró Wesselényi Miklósné szül. báró Bánffy Ágnes, ennek férje s gyermekei; özv. Zeyk Dánielné szül. báró
Bánffy Czeccilia és gyermekei; báró Bánffy Farkas s neje; valamint özv. báró Bánffy Ádámné s gyermekei s néhai
báró Bánffy Irma férje losonczy gróf Bánffy György és gyermekei; a maga és a közelebbi és távolabbi összes
rokonok nevében fájdalmas szívvel jelenti szeretett férjének, Méltóságos BÁRÓ BÁNFFY GYÖRGY urnak,
országgyűlési képviselőnek, f. é. márcz. 31-én d. e. fél 10 óraker Bécsben, hosszas szenvedés után, életének
35-ik évében történt halálát.

Tartalom: Necrolog. — Közgyűlési meghívó. — A borju szoptatása és itatása. — A czukorrépa Erdélyben. VI. (GV.) — A phylloxera-vész ellen! — Egy leti mozgalmak: csikmegyei és szolnok-dobokamegyei gazd. egyletek gyűlései. — Egy nagyon praktikus eszköz — Tenyészmahavásár Nagy-Szebenben. — Baromfi kiállítás. — Allatkiállítás Baján. — Könyvkiadó vállalat. — Piaczi árak. —

Közgyűlési meghívó.

Az erdélyi gazdasági egylet alapszabályszerű rendes közgyűlését 1889. **vasárnap, május-hó 5-én délelőtt 10 órakor** fogja a kolozsvári városház nagyszobájában megtartani, miről az egylet helyt lakó és vidéki t. tagjai azon kéréssel hivatnak meg, miszerint a kijelölt helyen és időben minél nagyobb számban megjelenni sziveskedjenek.

Kelt az erdélyi gazdasági egylet igazgató választmányának Kolozsvárt, 1889. martius 20-án tartott üléséből.

Szabó József,
egyleti alelnök.

Gamaul Vilmos,
egyleti titkár.

A borju szoptatása és itatása.*)

— Reánk köszöntött husvét vasárnapja, mitévő leszel ma bátyám:

Elmegyek istentiszteletra, azután egy kis dolgom lesz az előjárósággal a kürtösgáti kaszálón való árkolás miatt, ideje már, hogy füvet — nem pedig sást kaszáljunk azon a jó talajon, melyet a víz mindig felvesz; azután haza jövök ebédre.

— És ebéd után itthon maradsz?

Nem, el akarok menni az urasági kertbe, hogy egy néhány ültetésre való gyümölcsfát vásároljak.

— Ha megengeded bátyám, eljövök s elkísérlek, még a gyümölcsöst s a mellette levő faiskolát úgy sem láttam.

Szivesen veszem, csak idejében gyere, hogy el ne késsünk, és még az urasági istállóba is benézhessünk. —

— Itt lennék bátyám, tehát ha nincs ellenedre, induljunk.

Mehetünk Albert, utközben folytatom multkori beszélgetésemet a borjuk fölneveléséről. De hát hol is hagytam el a multkor? igen, már jut eszembe, odáig értem, hogy a felnyalt borjut az anyja alá eresztjük.

— Hátha azután az anyja nem akarja a borjut elvállalni?

Az ritka eset; én még soha sem tapasztaltam, hogy

*) Mutatvány az egylet irodalmi szokosztálya által közrebocsátott könyvkiadó vállalat I. évfolyamának 4-ik füzetéből, melynek címe: Nádudvari uramnak „A borjuk fölneveléséről” szóló beszélgetése, közrebocsátja Tormay Béla. —

a tehén a borját maga alá nem eresztené, de ha ilyesmi előfordulna, kissé meg volnék akadva, mitévő legyek.

De nézd csak az urasági gazdatiszt itt fordul be előttünk, ő is haza felé tart.

Jó napot, tekintetes uram, haza felé tetszik menni?

— Igen bizon, Nádudvari barátom, hát maga?

Ki szándékozunk menni Albert öcsémmel az uraság kertjébe egy pár ültetni való gyümölcsfát szeretnénk venni, meg azután, ha megengedné, az istállóba is benéznénk egy kissé, meg azután kérdeni is akartam egyetmást.

— Szivesen megengedem, és a kérdéseire is — ha módomban van — meg fogok felelni.

Nézzé csak uram, Albert öcsémmel a borju-nevelésről beszélgetvén, azt kérdezte tőlem: hogy mit kell akkor cselekedni, ha a tehén a borjut nem akarja maga alá vállalni?

— Megmondom Nádudvari uramnak: Nem kell alá eresztetni.

Hát agyonüssöm?

— A viláért sem; a borjut törő-ruhával szárazra dörgöltetem és szépen beteszem a borju-ketreczbe, ott elég almot vettetek neki és ott hagyom. Az anyja mellé küldöm a legügyesebb tehenesemet, a ki, ha szilaj vagy goromba lenne a tehén, majd vigyáz magára, és ez óvatosan a megellett tehén mindegyik csecsbimbójából egy-egy fél liter főcstejet ki fog fejni és ezt megitatom a borjuval.

Megitatja, de hogyan?

— Az, a ki tud hozzá, könnyen, a ki nem tud, annak bizon bajosan fog sikerülni.

— Az olyan borjuval, mint a minőről az elébb beszéltem, úgy cselekszem, hogy a tehenes szépen beletolja a borju fejét a bő sajtárba vagy rocskába, én pedig úgy, hogy az ujjamat fölfelé tudjam görbiteni, beleteszem a kezemet a tögy-meleg tejbe, mely az imént említett sajtárban van, a tejből kiálló ujjamat a borju szájába adom, ez csakhamar elkezd szopogatni, így az ujjaim szopogatásával a tejet is szopja és azt — ha ügyesen bánok el vele, — jól fogyasztja.

— Ha ezután azt akarom, hogy a borju maga szopja az anyját, akkor a megítás után elébe kötöm a borjut, melyért bizonyára bőgni fog és ha a tehénnek a tögye megduzzad, ismét alá ereszttem a borjut és ha megint nem vállalja, akkor lehuzom a tehén fejét egy jó istrággal a süvegfa karikájához, egy jó erős emberrel fölvétetem a jobb első lábát és balról alá ereszttem a borjut, hogy jól megiszopja és a tögyét megtörje! Kétszeri lábfölvétel után a tehén rendesen a szopást már szépen megszokta állani.

De uram, szeget ütött a fejembe, azt mondotta az imént, „ha azt akarom, hogy a borju maga szopja az anyját”, hát mást csak nem igen szoptathatok véle?

— Talán arra is lehetne eset, Nádudvari uram, hogy ez megessék; teszem azt, elléskor megszakad egy tehén, melynek valami különös szép bikaborja van, melyet maguuk szeretnénk fölnevelni, ezt alá kapatom egy másik tehén alá, s meglehet, hogy így fölnevelem, de az imént nem ezt érttettem, hanem mást.

— Jártam én — a mint Nádudvari uram tudja — külső országokban, a hol becsesebb a föld, mint itt minálunk a hol drágább a marha és mert ott tehén-vajjal főznek, a vaját is jobban keresik; hogy tehát több tejet fejhessenek a gazdák, ellés után — ha a tehén a borját felnyalta — ezt elveszik alóla és a borju az anyja csecsbimbóját soha sem kapja a szájába.

Ugyan mit csinálnak vele?

— Vagy reá kapatja a gazda, — először az ujjával szoptatván, ugy, a mint elmondottam, hogy sajtárból igyék, vagy pedig különösen erre készített szoptatón nevelik fel; lássa, ha be jön velem az istállóba, ezt megmutatom.

— Nézze, itt van a szoptató; ez két deszkából készült; az egyik fent áll és felül a szoptatót tartó ember karának hely van belé vésvé; a másik derékon össze van az iméntivel csapolva és erre állítják a tejes edényt, mely pléhből készül s olyanforma, mint egy öntöző kupa; ennek a vége vagy csöve át van eresztve a tartó derekán és ott, a hol kilátszik belőle, vagy olyanra készítik, mint a tehén csecsbimbója, vagy pedig reá huznak bőrből vagy kaucsukból olyan forma csecsbimbót, mint a gyermekek szoptató üvegjére, a milyet huzni szoktak.

— A kupa csöve belül szűk, hogy a tej csak lassan folyhasson rajta keresztül.

— A szoptató bimbó környékét kipárnázzák, ha a borju taszitaná, hogy meg ne sérthesse magát.

— Ilyen szoptatót állít a tehenes a borju elé és a bimbót szájába illesztvén, a szoptatót kissé megdülten állítja; ekkor lassan csorog belőle a tej a borju szájába, az el kezd szürsölni a tejet, megtanulja inni és pár nap alatt oly gyorsan iszik, hogy egy ember egy óra alatt 6, sőt 7 borjut is kellően el képes látni.

Aztán ilyen mesterséges szoptatással nem romlik meg a borju?

— Megromolhatnak, még pedig könnyen, ha rondán tartatik a szoptató kupa és ennek a bimbója;

ha a kupának bő a csöve, hogy a borju igen mohón sokat ihatik;

ha a tejet a kupából hidegen kapja.

— Ebből tehát az a tanulság, hogy a ki borját nem a tehén alatt akarja fölnevelni, az először is tudjon ahhoz, hogy kell ezt cselekedni, —

másodszor szerezzen alkalmas szoptatót, —

ezt tartsa igen tisztán; továbbá mindig lágy melegen, azaz olyan melegen adja a tejet a borjunak, a mint ezt a tőgyből kifeji; végre

adjon a borjunak eleget!

De mi az az elég uram?

— Az — kedves barátom uram — változik; ellés után kevesebb kell a borjunak, később, ha növekedik és sulyban gyarapodik, több.

— Az olyan borjunak, a minőt a mi fehér marhánk ellik, naponta az ellés hetében elég négy és fél liter; olyan nagy és nehéz borjuknak, a minőket a piros-tarka külső

országai tehenek ellenek, az első hétben már hat liter, a másodikban hét, a harmadikban nyolcz, a negyedikben szintén ennyi tej fog kelleni.

— Az ötödik hétben már apasztani lehet a borjunak adandó tejmenyiséget, mert ekkor már szálni kezd, később kevés zuzott zabot is eszik és a kilencedik hetes korában napi öt literre apasztván a tejmenyiséget, tiz hetes korukban elválasztatnak.

— Bika-borjuk tizenkét, sőt tizenhat hetes korukig tejjel tartatnak és csak azután fogják azokat egészen száraz szálás takarmányra és abrakra.

De uram! ha ennyi tejet megitatnak a borjuval, hol van akkor a haszon?

— Hol van? Azt is elmondom, figyeljen reám: az első és a második héten csak tiszta tejet kap a borju, olyat, a minőt az anyjától fejték; a harmadik hétben a tej két harmada lesz tiszta tej, a harmadik harmad lefölezött, de édes tejből fog állani, a melybe beléföztek egy negyed kiló zablisztet.

— A negyedik hétben már három liter frissen fejt édes tejhez mindig két liter lefölezött tejet adnak, a melybe egy negyed kiló zablisztet főztek és a hetedik hétben már csak lefölezött langyos tejet kap, a melybe fél kilónál saporább zabliszt lesz bele főzve.

— Ilyen formán a tejszin megmarad a gazdának és ezt jó pénzért eladja.

— Némely helyen, a hol a tehén-tejet igen megfizetik, a harmadik hétben a tehén-tejet kecske-tejjel kezdik keverni és már a hat hetes borjut elválasztják, nagy gonddal abrakolják és így is elég jól fölnevelik.

Hát aztán az ispán ur is ezt mivel a borjokkal?

— Bizony megesik, hogy én is így cselekszem; de csak olyan tehénnel, mely már kétszer ellett; az először ellett üszőnek soha sem vétetném el a borját, mert ez töri meg szópáskor a tőgyét és gondos fejéssel ezután könnyebben csinállok belőle jó fejős tehenet.

— Olyan ember, a ki a tehénnel dolgozik, helyesen cselekszik, ha a borjut sajtárra vagy szoptatóra kapatja; csak azután addig, míg ő kint jár a tehenekkel, a borjukról otthon meg ne felejtkezzenek.

— A ki nem a tehén alatt neveli borjait: három hétig, napjában ötször adjon nekik frissen fejt tejet, azután térjen át a fölezött tejre és iparkodjék borjuját zab-darára kapatni, sőt iróval is megkinálhatja később őket, rendesen ezt is szivesen megisszák.

— És lehet így szép borjut nevelni?

— Lehet; Albert, látod ott egymás mellett a faltól a harmadik, meg a negyedik, két iker üsző borju; ezek így neveltettek és azt kívánom neked, hogy soha sem legyen az istállóban annál rosszabb borju.

— Már azt én is szeretném és el is mondom Elek bátyámnak, ha haza megyek; nála félévig is elszopik a borju és csak kóczosodik, meg a feje nő.

— Akkor Albert öcsém, még mást is mondjál el neki.

— Példának okáért: mit mondjak uram?

— Azt fiam: hogy ha csecsen akar jó borjut nevelni, meg ne felejtkezzék a borju anyjáról!

— Elek bátyád törekeli a teheneit, de a szénája a piacra megy, azért kóczosak a borjuj és azt hiszem a feledi dülöben — mert jó trágyát nem igen hord a tagjára, — senkinek sincs oly rövid kalászu buzája, mint neki.

— Hanem hát isten áldja meg magukat Nádudvari uram!

Köszönjük ispán urnak a hozzánk való szivességét és megyünk át a kertészhez.

— Oda ne menjenek, mert nincs otthon a kertész.

Akkor hát minden jót kívánva megyünk haza.

* * *

— Okos egy próbált ember ez a gazdatiszt, ugy-e bátyám?

De az ám Albert; meg hát ügyes is; úgy érti ő a földmivelő ember munkáját, mintha csak a két kezével kereste volna teljes életében a mindennapi kenyerét; pedig hát inkább a fejével, azaz az abban levő eszével szerezzi meg magának, meg családjának, a mire szüksége van.

Nagyon igaza volt, mikor azt mondta, „ha jó borjut akarunk, a szoptatás idején a tehénre legyen különös gondunk“, és mert a mi teheneink rendszeren télen és a tél utólján ellenek, a jó tarthatás ne akkor, hanem már az ezen időt megelőző tavaszon jusson eszünkbe.

— Hogy érted ezt bátyám?

Hát úgy értem, kedves jó öcsém: hogy a kiscgazda nem gondol tavaszkor arra, hogy tél lesz, hogy a jószágot okosan, azaz olcsón és jól kell majd teletetni; bizik a szénafüben, szalmában, törekben és egyéb nem jut az eszébe. Látnod tavaly a szénafüve gyenge idő járt és talán soha sem ment a marhám úgy ki a télből, mint most és ezt azért cselekszi, mert volt őszi bükkönyöm, volt répam és volt csalamádém. A csalamádéval pótoltam bőven a hiányzó szénát, a répával etettem meg a szecskázott szalmát és a töreket; a kevés szénával, meg egy kis lóherrel neveltem és nevelem a borjuimat és hogy hozzáfogtam a tavaszi munkához, kezdettem el a bükköny etetését és ennek köszönhetem, hogy jószágaim erőben végzik a meglehetősen nehéz munkát.

De ezt csak úgy közbevetve mondom és figyelmeztetek: ha édes anyád örökét átveszed, azon légy, hogy bőven legyen takarmányod, ezt étesd meg jó állatokkal, az ezektől került trágyát gondozd és ne félj, ha a takarmány hét köblöst el is fog a földedből, a szénafüvön kívül meglevő tizennégy köblösön több és szebb apró magod és tengerid fog teremni, mint a mennyi azelőtt az összesen lett.

A mint én a télen megmutattam, lehet jól és mellette olcsón teletetni és különös gondom volt arra, hogy a borjas tehének mindig eleget is kapjanak.

— De mi és mennyi az az elég!

Elmondom azonnal, mennyit tartok én elégnek:

Mikor először telettettem, megkérdeztem Szalay József urat, a ki igen tapasztalt jó gazda, hogy mennyi kell

egy darab számos marhára egy télen? s ő a következőt felelte nekem:

Megmondom, mennyi kell egy esztendőre és abból kiszámíthatja magának, hogy egy télen át egy darab számos marhára mennyi fog kelleni. Ha jól akarja a marháját tartani, tizenkétszer annyi szénát számítson reá, mint a mennyit a marha nyom; így tehát egy tehénre úgy öt métermázsza körül esnék egy hónapra, vagy is — 16 kiló körül egy napra.

Megpróbáltam és meggyőződtem, hogy ez több az elégnél.

Azt véltem tehát, hogy a Szalay ur által mondott széna mennyiség sok, és e felett elmélkedvén, azt gondoltam, hogy bizonyára nem partos, szénafüvet termő helyről kerül Szalay ur szénája, hanem azt lent a rétből, meglehet nedves talajon kaszálták?

Mikor azután egyszer Szalay ur tanyája mellett elmentem, megnéztem a takarmányát s láttam, hogy helyes nyomon jártam; nem volt ott más, csak puha, kissé sáros széna, melyből sokkal több kell, mint a mi partos helyen termett szénafüvünkből, a melyből ha tizszer, sőt csak kilencszer annyit számítván, mint a mennyi az étetendő számos marha sulya, egész éven át az ezen mennyiséggel kitartható lenne.

— Hát aztán olyan tehénre, mint Elek bátyánk istállójában a milyenek állanak, mennyi kellene naponta?

Samu, az a derék marhakereskedő, itt járt a minap, kérdeztem tőle, hogy milyen sulyanak tartja bátyánk teheneit? s ő azt felelte — pedig hát az megmondja egy dekára, mit nyomhatnak — hogy 450 kilót gyengén ha élve elvisznek, többet nem; tehát olyan tehénre tizenkét, legföljebb tizenkét és fél kiló jó széna, mint teljes takarmány egészen elég, ennyi szénán igen jól fog telelni és a tehén még a borjut is elláthatja.

Az én teheneim nincsenek tiszta szénán, ezek naponta csak négy kilót kapnak és ezenfelül megesznek:

15 kiló répát,

5 kiló töreket vagy szecskázott tengeri szarát.

1 kiló korpát.

Ha most tiszta szénán lenne a marhám, a széna eladási árát véve, kerülne minden darab napjában 37 krajczáron felül és így a magam répáját, törekjét és tengeri szarát étetvén, egy nap csak 28 krba fog kerülni.

— Azután az elválasztott borjuk a tehenekkel egy takarmányon vannak?

Nem, Albert; de ime itt vagyunk az öregek házánál és azért befejezem a mondókámat mára; gyere át holnap is, ünnep van és ekkor tovább folytatom. —

A cukorrépa Erdélyben.

VI.

A jövedelem meghatározása és számítása. Szelid polémia.

(GV.) A cukorrépa jövedelmének meghatározásánál több szaktekintély azon általános nézetből in-

dul ki, hogy a cukorrépában oly növényt birunk, a mely legalább a búzához hasonló jövedelmet biztosít a nélkül, hogy a talajból egy szikrányi tápláló anyagot elvonna; mert a gyártásra szükséges alkatrészek a levegőből nyerik összetételüket! Sokat olvastunk a jelenben arról, hogy a 70—80 krajczáros ár egy metermázsa cukorrépáért elegendő-e? vagy kevés? Pedig a földolog nem az, hogy miként lett értékesítve egy metermázsa: hanem az, hogy mennyi nyers jövedelmet adott egy hold! A gyáros érdeke az, hogy minél több cukor legyen egy meghatározott tömegben; a termelő ellenben az, hogy minél nagyobb tömegben legyen kellő cukor! A kelet-csehországi cukorgyár-egylet közgyűlésén, idei mártius 24-én, — a hol a gyáros urak „maguk között“ voltak, — több hang panaszkolt a répa túlszigazott árát. Egy gyárigazgató igen helyesen utalt arra, hogy a gyakorlati gazda előtt mindig csak az a számítás bírhat súlylyal, mely kimutatja, hogy a répa hozama miként aránylik más miveleti növények jövedelméhez. Az elvetett répa minőségét ép oly kevésbé lehet előre megállapítani, mint a cukorárakat. Sajnálni lehet azt is, hogy a gazdáknak azon répa-fajok magvait adják, melyeket maguk kívánának; minélfogva gyakran kevésbé qualificált répát termelnek. — Ezen oldalról tehát, mint az természetes is, a gazda ne számítson támogatásra. —

Magát a jövedelem számítását illetőleg igen kevés megbízható adattal állunk szemben. A többször idézett Szulyovszky Ignác országgyűlési képviselő ur 150 metermázsát vesz fel legmagasabb átlagul, ez szerinte (80 krjával) 120 frt nyers bevétel, melynek 55—60 százaléka (66—72 frt) maradna tiszta jövedelemnek. Egy bars megyei uradalom intézője a múlt évben igen szép eredményt ért el, kiadása 51 frt, tiszta jövedelme 121 frt volt kat. holdanként; igaz, hogy a kiadások közül több tétel hiányzik, így például a trágyázás! — A Szemere Huba munkájában a költséget kereken 76 frttal, a nyers jövedelmet pedig 112—164 frttal látjuk felvéve, úgy hogy tisztán 36—68 frt maradna holdanként. Ugyanazon forrás szerint a műtrágya által okozott terméstudbblet tiszta jövedelme 24 frtot tehet. —

Mindezen példák „Magyarország“-ról lévén véve, igen természetes, hogy Erdélyben is igyekeztek minél alaposabb számításokkal tisztába hozni a jövedelmezés nagyságát kérdését. Miután azonban nálunk nem hogy átlagról, de még egyetlenegy évi tapasztalatról sem lehet szó: e számítások egyelőre csak valószínűségeken alapulnak! Így a múlt decemberben tartott háromszékmegyei értekezlet holdanként búzából 26—31 frt, töröküzéből 40—44 frt és cukorrépából legalsóbb számításokkal 70 frt tiszta jövedelmet vett fel. Reoli Károly ur (a n.enyedi „Közérdek“-ben) a búzánál 30 frt (bevétel 54, kiadás 24 frt); a töröküzéből 26 frt (bevétel 45, kiadás 19 frt); a cukorrépánál pedig 40 frt (bevétel 85 frt, kiadás 45 frt) tiszta jövedelmet mutat ki. — De harcz is keletkezett: két szomszédos megye

gazdái a töröküzbe, illetve cukorrépa érdekében szálltak sikra! N. K. ur azt állítja, hogy „a tapasztalat és termelési kísérletek szerint 1 hold föld átlagos hozama 180—250 metermázsa cukorrépa; de ő csak 180-at vesz fel. A töröküzben van bevétel 44 frt 40 kr, kiadás 28 frt; marad tisztán 16 frt 40 kr; a répánál ellenben bevétel (80 krjával) 140 frt, kiadás 66 frt, tehát tiszta haszon holdanként 74 frt. — A töröküzbe védője Sz. Á. ur 100 metermázsa cukorrépát holdanként jó átlagnak tart, szerinte Háromszéken nem lesz több 90-nél! A töröküzbe bevételét 58 frt 25 kr-ra teszi, kiadás 31 frt 20, marad tisztán 27 frt 5 kr. A répánál 82 frt bevételt és 76 frt 70 kr kiadást talál; marad tisztán 5 frt 30 kr. — Tán nem sértjük meg az általunk igen tisztelt vitatkozó feleket, ha azon véleményünk kockáztatjuk, hogy mind a kettő a saját pártfogoltjának becsét kissé túlhajtotta és részünkről a mi viszonyaink között igen tisztességes eredménynek tartanók, ha az általuk talált répahozam összegének felét véve, átlagban — tehát évről-évre 40 frtot hozna tisztán egy kat. hold föld. Még ekkor is többet fog jövedelmezni, mint az erdélyi országrészben eddig termelt miveleti növények bármelyike (természetesen mezei nagyban való termelést és átlagos jövedelmet értve) s jól meghálálni a reáfordított, — igaz, hogy nem csekély — költséget és fáradságot. —

* * *

A „Kolozsvár“ helybeli napilap martius 26 és 27-iki számaiban i. d. Zeyk József ur méltatta figyelmére azon cikksorozatot, mely az „Erdélyi gazda“ hasábjain a cukorrépáról szól. A kitűnő gazda szerint nem helyeselhető az erdélyi gazdasági egylet ezen cikkeinek magatartása, mely a cukorrépatermeléstől elidegenítőleg hangolhatja az érdekelteket. Ezt nem helyeselheti, épen az egylet elhivatása folytán! Főleg az éghajlati adatok kelthettek aggodalmat, de erre nézve őt teljesen megnyugtatta Knauer, a hires porosz-szász cukorrépatermelő nyilatkozata, ki az égalji viszonyokat igen kedvezőknek mondja; kivált, ha azokhoz jó föld, jó mivélés és jó (mű) trágyázás járul. A földdel is — a leírás szerint — meg volt elégedve; továbbá a Tavarnokról (Nyitramegyéből) szerzett adatok szintén képesek eloszlatni az égaljhoz kötött aggodalmakat. Ez az első cikkeknek igen rövid kivonata, melyre szintén egész röviden óhajtunk felelni.

Mindenekelőtt tagadásba kell vennünk azt, mintha az erdélyi gazdasági egyletnek az volna a szándéka, hogy bárkit a cukorrépa termelésétől elidegeníteni kívánna; sőt épen ellenkezőleg: az által, hogy gondos adatgyűjtésével megvilágítani igyekszik a tényállást, hogy figyelmeztetni akar, nemcsak az előnyökre, de a nehézségekre, hátrányokra is, — teljesíti igazi elhivatását, kötelességét! Mert — visszamenve a dolgok elejére — miben áll ezen ügy mozgatói között a különbség? Az egyik rész azonnal a legnagyobb buzgósággal és készséggel karolja fel a gyár alapításának hírét és — tisztelet az igen kevés kivételnek — semmi bővebb tájékozást sem kérve, sem várva, egy ná-

lunk még ismeretlen terménynek ismeretlen eredményét és evvel saját magát is látatlanban tíz évre előre leköti! — A másik rész a fontolva haladás kevésbé népszerű és hatásos rendszerét követve: kutat, vizsgál, kísérletekre buzdít és a tapasztalatlan gazda kezébe megbízható vezérfonalat ad; mindezt díjtalanul, csakis az ügy érdekében! Hát valjon a hatvan vidéki gazdák kevésbé miveltek mint mi? és mégis miért fordítottak egy egész esztendő — a tavalt — kísérletekre, melyek 120 különböző helyen ejtettek meg? Azt hisszük, hogy egy rossz eredményű kísérlet kisebb bajjal jár, mintha egyszerre 10—20 holdon van elégtelen hozam; valamint másfelől a sikerült próba igen sok hivatkozhat az új termelési ágak! És még egyet: az erdélyi gazd. egyesület (nem tőle függő okokból) nem is szólhatott a kérdéshez addig, míg a kötelező aláírások utolsó határideje is el nem múlt; tehát az „elidegenítésnek“ e téren hatása nem is lehetett! Jövőre pedig, itt lesznek a praxis számai, itt az erdélyi gazd. egyesület felhívására csoportosult 40—50 kísérlettevőnek tapasztalatai; — ezek pedig hangosabban fognak szólani, mint bárkiné is legkitűnőbbben megírt cikkei!! Hogy Knauer ur az éghajlatot és földet megfelelőnek találja, valamint a tavarnoki helybenbonyulás is, minden esetre figyelmet érdemel; de másrészt távolról a viszonyok teljes ismerete nélkül igen bajos itélni, mert az időjárási tényezők összege egészen megnyugtató lehet, mégis azoknak szeszélyes nyilvánulása — a mire pedig nálunk elég példa van — sok galibát okozhat. —

A második közlésben azt veti cikksorozatunk szemére id. Zeyk József ur, hogy a gyenge kézi munkaerővel szemben hivatásszerűen a kisegítő eszközökre: kapáló és répakimozdító gépekre kellett volna utalni! Erre meg kell jegyeznünk, hogy tudomásunk szerint a cukorrépanál a kézi munka megszorítása egy bizonyos határon túl nemcsak nem kívánatos, hanem egyenesen káros és így még a gépek dacára is, meglehetősen sok tenyeres erő fog kelleni; hiszen Zeyk ur számítása szerint is 38 ember kell holdjára, természetesen nem véve fel a gépekkel dolgozó egyéneket! Egyébként a kapáló gépeknek kétségkívül nagyobb hasznát vesszük, mint a kimozdítóknak (arracheureknek), mert ezt az utóbbi kérdést a géptechnika még nem kielégítően oldotta meg. Hogy különben cikksorozatunk miért nem irt a gépekről? hiszen a vetésről, egyezésről, kiszedésről és sok egyébről sem tett említést; még pedig azon egyszerű oknál fogva, mert nem utasítást vagy vezérfonalat akartunk készíteni, hanem a legfontosabb tájékoztató adatokat kellett bemutatnunk, melyek — az eddigi könyvekben legalább — meg sem találhatók! E mellett lapunk minden olvasója tudta, hogy a Szemere Huba-féle munka közelebről megjelenik és hogy ő azt megkaphatja; abban pedig mindazt meglehetősen találni, minek távollétét cikksorozatunkból id. Zeyk József ur kifogásolja. E vezérfonál úgy szólván szemünk alatt készülvén, kétszeres okunk volt az ismétlésektől tartózkodni.

Különben meg vagyunk győződve, hogy a nagybecsű felszólalás széles körökben is érdeklődést keltett és az „új“

növény termelőit“, — mint a jeles cikkíró is óhajtja, — okszerű, megfontolt gazdálkodásra fogja bírni; a mi már magában véve is rendkívüli nyereség lenne! Mi pedig e helyen folytonos figyelemmel kísérendjük a felmerülő mozgalmakat és miután módunkban lesz a hatvani tapasztalatokról első kéz utján értesülni; tán ezutáni közleményeink sem fognak érdeknélküliek lenni —

A phylloxera-vesz ellen!

A phylloxera behurcolásának meggátolása érdekében egyesületünk igazgató választmánya a következő felterjesztést intézte a földmívelési miniszter ur ő nmlgához:

„A phylloxera-veszély elhárítása Erdélyre nézve nagyfontosságú közgazdasági kérdés lévén: ebben fekszik annak oka, hogy több ízben intéztünk már tiszteletteljes felterjesztést oly intézkedések megtétele végett, melyek a szőlővesszőkkel és mindennemű szőlőrészekkel s ezek közt a szőlő-gyümölcsével való kereskedést is akként korlátozzák, hogy ország-részünk a phylloxera behurcolás veszedelmétől megmentessék.

Meg vagyunk győződve, hogy a földrajzi helyzeténél fogva elkülönítve fekvő ezen országrész erőyes védekezés által megmenthető s valódi kincs-bányájává válhatik úgy a nemesebb fajborok, mint kereskedésre alkalmas csemege-szőlők termesztése által egész Magyarországnak. —

Az ügy fontossága és a mindinkább terjedő inficiált s ugyyszólván tőszomszédunkban fekvő területekkel szemben, meg-megújuló élénk aggodalmak okozták, hogy még a múlt év nyarán országrészünk termelőiből és szakértőiből egy phylloxera védekező Bizottság alakult, mely feladatául tűzte ki, úgy fel, mint lefelé az óvatosság minden lehető eszközének felhasználását sürgetni.

Ezen Bizottságnak igazgató választmányunkhoz intézett felhívása, — melyet választmányunk egyhangulag magáévá tett, — közvetlen indoka jelen sürgető felterjesztésünknek és tiszteletteljes, kérelmünknek — melynek lényege a következő: Méltóztassék megújítani és kibővíteni mindazon, részben most is hatályban levő rendeleteket, melyek az erdélyi részekbe mindennemű szőlőrészek behozatalát absolute eltiltják és ezt megtoldani oly záradékkal, hogy hasonló tilalom alá vettetnek az inficiált területekről származó ojtványok, diszcserjék s általában minden néven nevezendő gyökeres növények, a melyekkel a phylloxerának behurcoltatása lehetővé tétetnék. — Ezen rendeletnek áthágóira kemény büntetés méressék.

Ismervén az ellenőrzés lehetőségének korlátoltságát, még a tulszigoru óvintézkedések is indokolva lesznek. —

A mennyiben ily intézkedések netalán érvényben álló nemzetközi szerződésekbe ütköznenek, azoknak ideiglenes hatályon kívül helyezése, önvédelem szem-

pontjából éppen annyira jogosult, mint pl. marhavész alkal-mával, az illető házi állatokkal való közlekedés és kereske-dés teljes betiltása.

Határozottan reméljük és hisszük, hogy Nagyméltó-ságod kegyes lesz kérelmünket meghallgatni és teljesíteni, mert tán hangsúlyoznunk is felesleges, hogy a baj megelő-zése mindenkor a legsikeresebb eljárásnak bizonyult, míg annak későbbi leküzdése a legjobb esetben is kétes; bizo-nyos csak egy: a nagy költség és tetemes anyagi romlás!

Egyleti mozgalmak.

I.

A csikmegyei gazdasági egyesület igazgató választ-mánya f. hó 3-án gyűlést tartott. A gy.-szentmiklósi fiók-méhészegylet alakulása örvendetes tudomásul vétetett. Az egyesületnek 1889-ik évi költségvetés tervezete 3889 frt 65 kr. előirányzott bevétellel és ugyanily összegű kiadással elfogadtatott. A pénztárvizsgáló bizottság jelentése tudomásul vétetett 3077 frt 75 kr. bevétellel, 2995 frt 65 kr. kiadással és 82 frt 08 kr. pénztármaradékkal 1888. évről. Az „Erdélyi gazd. egylet irodalmi szakosztályának“ előfize-tési felhívására elhatároztatott, hogy ugy az I. évfolyamból, mint a II-ikből 20—20 példány kiosztásra megrendeltessék. Földmívelési miniszteriumnak azon leirata, melyben a folyó évre bikavásárlásokra ezer frtot utalványozott, köszönettel fogadtatott s egyuttal az Erdélyi gazd. egylet felkéretni ha-tároztatott, hogy az általa ugyane célra szánt 500 frtot meg-küldeni sziveskedjék. A tenyészbikák bevásárlására nézve elhatároztatott, hogy az eladó bikák f. hó 16-án a csik-sze-redai gazd. felsőnépiskola udvarán állittassanak ki, mely alkalomra a bikát szükségű községek meghatalmazottjai is meghivatnak s itt az egyesület által kiküldött bizottság közvetítésével a szükséges bikák bevásároltatnak és át-adatnak. Az egyesület az eladókat kifizeti; a vételért pedig a vevők három részletben fogják az egyesületnek kifizetni. A bikák bevásárlására kiküldetnek Becze Antal elnöklete alatt: Madár Mihály, Székely Endre, Eröss Elek, Szócs Márton és Nagy Imre titkár, kik első sorban tagoktól vásá-rolnak s csak annyiban másoktól, a mennyiben a szükség-letet a tagok kínálata nem fedezné. Elhatároztatott, hogy a lóher vetőmag kilogrammja 50 krajczárért, a luczerna 60 krért és a takarmányrépamag 35 krért osztassék ki a ta-gok közt, a mi tekintettel arra, hogy az idén a lóhermag a kereskedésben 80 kr, a luczerna 1 frt és a répamag 80 kr, elég kedvezmény arra, hogy a tagok minél nagyobb számmal vegyék igénybe az egyesület közvetítését. Végül elhatároz-tatott, hogy a gy.-szentmiklósi gazdakörnek újból leendő alakítása iránt Ferenczi Károly igazgató választmányi tag felkéretik. —

II.

A szolnok-dobokamegyei gazd. egylet martius 10-iki választmányi üléséből felemlítjük a következőket: Az ügető verseny feltételei megállapítottak, ez sept. 19-én fog Déés

és Kaczkó között megtartatni. Tárgyalásra került a szép-tember havában megyénk 5 községében és pedig: M-Lá-pos, Somkerék, Alparét, Retteg és Széken tartandó üsző-jutalmazás, melynél az üsző saját nevelését hiteles községi bizonyítvánnyal kell igazolni.

Ezután napirendre jött a közigazgatási bizottsághoz, a vármegye közönsége által kulturális célokra megszava-zott 1% pótdadó alapján befolyó összegből, évi 500 frt se-gély ügyében intézendő kérvény szövegének megállapítása. Érdekes eszmecsere után, mely alatt külön egyleti pótdadó szedéséről is szó volt, a választmány a bemutatott szöveget egész terjedelmében elfogadta. Az ülés folyamán egy Um-rath féle kettős eke lett kisorsolva, de két izben oly tag száma lett kihuzva, ki tagdíjával hátralétben van, végre harmadszorra Sinkovics Bálint déésaknai lakós lett a nyer-tes. — Megemlítjük még, hogy a derék egylet april 16-án egy napig tartó gyümölcsstenyészési tanfolyamot rendez a déési járás községi faiskola kezelőinek részére, kik a köz-igazgatási bizottság által e célra ki is rendeltettek. Az egylet következőleg járul a siker eléréséhez: minden megjelent és arra igényt tartó faiskola kezelőnek, ott a helyszínén 30 kr. élelmezési pótlékot ad; a tanfolyam vé-gével buzdításul és jutalmul kerti eszközöket fog kiosztani és ojtóvessző, sőt ojtóviasszal is segíyezi a községi faisko-lákat; végre az egylet, hogy a tanfolyamon jelenvoltakat a községi faiskolákban leendő munkálkodásra is ösztönözze, október havában, vándortanítói javaslat és esetleg egyleti kiküldött személyes meggyőződése alapján, 20 frttal fogja jutalmazni azon községi faiskola kezelőt, ki a legtöbb ez évi sikerült nemesítést képes bemutatni, 10 frt jutalomban részesítettik pedig az utána következő, legérdemesebbnek bizonyult kezelő. —

Egy nagyon praktikus eszköz.

Kertészeti-gyümölcsészeti szakosztályunk közelebbi ülésén egy hernyózó s illetve ojtó galyszedő eszközt mutatott be Szentgyörgyi Lajos szakoszt. alelnök. A készü-léket a szakosztály -- egyértelműleg -- igen praktikusnak találván, a B ö c k e l K á r o l y, D a r n a i és K i s s piaczsori kereskedéseibe állittatta ki, hogy ott azt az ér-deklődők megtekinthessék s esetleg a földaláló és készítő Tóth József asztalos-mesternél megrendeléseket tehessenek. A két méteres hosszúságúakhoz 1 frt 20 kr, a 3 méteresek-hez 1 frt 80 kr s a 4 méteresekhez 2 frt 20 krért juthatni. Nagyon ajánlja ez eszközt az érdeklődők szives figyelmébe a szakosztály.

Tenyészmarhavásár Nagy-Szebenben.

Szeben vármegye állattenyésztési bizottsága april 29-én és 30-án Nagy-Szebenben a megye által segélyezett tenyészmarhavásárt rendez, mely a hazai és pinzgauí fajtára terjed ki, utóbbinál két alosztálylyal: telivér és fél-vér, illetve keresztezés a honi fajtával. A vásár színhelye a

nagy marhapiacznak e célra kijelölt helye, hol egyidejűleg a rendes tavaszi marhavásár folyik. Helypénz nem fizetendő, az ápolás és etetésről a tulajdonos gondoskodik, minden kiállított marha eladó s ára határozottan megjelelendő; kívánatra árverés is tartatik. A díjak összege a hazai fajtánál 145 frt, pinzgauinál 115 frt, díjat csak Szegedmegyei tulajdonosok nyerhetnek. Miután e vásárra előreláthatólag sok szép és jó marhát fognak felhajtani, ezennel figyelmeztetjük a kedvező alkalomra a venni kívánókat. —

Baromfi kiállítás.

A tavaszi baromfi kiállítás, mely tudvalevőleg a baromfi tenyésztők országos egyesülete által f. hó 21—30-ig Budapesten, a fővárosi kiállítási pavillonban, Klotild főhercezegasszony védnöksége alatt rendeztetik, igen gazdag és csinosnak ígérkezik. Számatalan bejelentés érkezett Európa majdnem minden államából. Ezen kiállításra elfogadtatnak minden fajtájú tyukok, gyöngy-tyukok, pulykák, kacsák, ludak, tengeri nyulák, galambok, éneklő- és dísz-madarak. Pályadíjakul minden egyes fajtára 20 frank első, 10 frank II-ik díj és számos oklevél van kitűzve. Bejelentések e hó 15-éig fogadtatnak el. Bejelentési ivekkel s egyéb értesítésekkel szolgál: P a r t h a y G é z a, titkár Budapesten (Köztelek). —

Állatkiállítás Baján.

A Bács-Bodroghvármegyei Gazdasági Egyesület f. év május hó 30-tól június 2-áig Baján baromfi kiállítással összekötött szarvasmarha-, juh-, sertés kiállítást és vásárt rendez. A szarvasmarhákra összesen 900 arany frank, a juhokra 150 arany frank, a sertésekre 150 arany frank és a baromfiakra 112 arany frank díjat tűzött ki. Bővebb felvilágosítást nyújtó programot és bejelentő ivet Rombay Dezső, gazd. e. titkár (Zombor) készséggel küld. —

Könyvkiadó vállalat.

Budapesten az orsz. gazd. egyesület néhány derék tisztviselője, támogatva több más ügybuzgó egyéntől, saját kockázatukra, tehát magánaton indítják meg a „Gazdasági könyvkiadó vállalatot,” melynek I-ső ciklusa az országos egyesület cégje alatt nyert elterjedést és elismerést. Meg vagyunk győződve, hogy a három évre terjedő vállalat miveltebb gazdáink részéről tömeges pártfogásnak fog örvendeni, minek egyik biztosítékát a sorozatba felvett munkák tárgyában és szerzőiben látjuk. Az országos gazd. egyesület tagjai az előfizetésnél tetemes (20%) árelengedést élveznek, ellenben könyvkereskedésben a megjelent munkák csakis $\frac{2}{3}$ -al drágábban lesznek beszerezhetőek. —

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

PIACZI ÁRAK.

A heti vásár		Gabona mérték	Tiszta búza	Elegy búza	Rozs	Árpa	Zab	Török-búza	100 kiló		1 köbméter tüzifa	1 kiló marhahús
helye	napja								széna	szalma		
k r a j e z á r o k b a n												
Budapest	aprilis 14	métermázsa	735	—	600	610	557	440	—	—	—	—
Brassó	aprilis 12	hektoliter	530	320	300	340	210	400	180	120	260	28
Deés	aprilis 9	"	620	560	460	—	340	540	310	160	280	32
Fogaras	aprilis 11	"	500	440	320	—	200	400	200	130	200	30
Gyula-Fehérvár	márczius 30	"	550	475	400	—	250	375	220	120	330	33
Kézdi-Vásárhely	aprilis 11	"	513	—	280	340	205	360	300	90	230	28
Kolozsvár	aprilis 11	métermázsa	650	—	480	—	480	485	300	140	300	34
Maros-Vásárhely	aprilis 11	"	668	546	504	—	440	468	230	150	250	36
Nagy Szeged	aprilis 12	hektoliter	490	370	330	400	220	370	200	130	300	32
Nagy-Várad	aprilis 9	"	525	428	382	372	201	380	280	140	330	48
Sepsi Szt.-György	aprilis 8	"	520	470	330	400	200	380	300	100	150	29
Szász-Régen	aprilis 11	"	500	455	350	310	175	375	340	210	260	24
Torda	aprilis 6	"	500	350	350	300	210	370	300	30	225	28